

Handläggare
Alice Kyander
Alice.Kyander@huddinge.se

Kommunstyrelsen

Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53) – svar på remiss från Utbildningsdepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

1. Yttrande enligt bilaga 1 till kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteutlåtande, daterat den 18 januari 2023, överlämnas till Utbildningsdepartementet som svar på remissen *Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)*.
2. Ärendet beslutas med omedelbar justering.

Sammanfattning

Huddinge kommun har från Utbildningsdepartementet remitterats betänkandet *Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)* för yttrande. Betänkandet utgör ett besluts- och kunskapsunderlag som beskriver hur ett statligt huvudmannaskap för skolan eller stärkt statligt ansvar för skolan kan genomföras.

Två alternativ förs fram i betänkandet. Det ena innebär ett fullständigt förstatligande av skolan med statligt system- och huvudmannansvar. Det andra innebär ett stärkt statligt systemansvar, men där huvudmannansvaret kvarstår hos kommunerna. Båda alternativ kräver enligt betänkandet ytterligare utredning innan de kan realiseras.

Ärendet har beretts av kommunstyrelsens förvaltning och synpunkter har inhämtats från barn- och utbildnings- samt gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen. Förvaltningarna bedömer att ett fullgånget förstatligande är en omotiverat stor förändring, givet den osäkerhet kring vilka resultat och följd effekter som förslaget kommer få.

Vid ett fullgånget förstatligande av skolan ser förvaltningarna bland annat en risk för negativa följd effekter vad gäller brist på lokalkännedom, problem kopplat till samverkansmöjligheterna med exempelvis förskola, socialtjänst och kultur- och fritidsverksamhet samt problem kopplat till lokalplanering. Vidare är det inte säkert att ett statligt huvudmannaskap löser skolans likvärdighetsproblem eller per automatik innebär att läraryrkets attraktivitet stärks.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 Huddinge

Besök
Kommunalvägen 28

Tfn vxl 08-535 300 00

huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Beskrivning av ärendet

Huddinge kommun har från Utbildningsdepartementet remitterats betänkandet Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53) för yttrande. I betänkandet redovisas utredningens uppdrag att ta fram ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap för skolan eller stärkt statligt ansvar för skolan.

Betänkandets bedömningar

Betänkandet utgör ett besluts- och kunskapsunderlag, vilket innebär att inga skarpa förslag eller författningsförslag lämnas. I stället består betänkandet av utredningens bedömningar, vilka enligt betänkandet kräver ytterligare utredning innan de kan realiseras. Utredningen redovisar två alternativ för att utveckla ett nytt skolsystem. Alla skolformer utom förskolan ingår i utredningens betänkande. Fritidshem omfattas också av utredningen.

Alternativ 1 – ett fullgånget förstatligande av skolan, med statligt system- och huvudmannaansvar

Enligt detta alternativ har staten ansvar för skolsystemet, med systemansvar för både offentliga och fristående skolor samt komvux. I detta ingår att staten tar över kommunernas ansvar för fördelning av ekonomiska resurser till skolan. Staten föreslås också ha huvudmannaansvar för offentliga skolor och för komvux, vilket innebär ett statligt lednings- och driftsansvar samt arbetsgivaransvar för all offentligt anställd skolpersonal. Inom komvux kan huvudmannaskapet dock vara skilt från lednings-, drifts- och arbetsgivaransvaret om utbildningen bedrivs på entreprenad.

Kommunen föreslås dock, i sin roll som hemkommun, fortsatt ha ansvar för skolskjuts, samordning av insatser vid problematisk frånvaro, det kommunala aktivitetsansvaret samt för den uppsökande verksamheten för individer i behov av komvux.

Två nya skolmyndigheter föreslås ersätta Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen. Den ena myndigheten föreslås hantera systemansvaret och arbeta med styrning och stöd till alla skolor oavsett driftsform. Den andra myndigheten föreslås hantera huvudmannaskapet för de offentliga skolorna och komvux.

Utredningens bedömning är att ett fullgånget förstatligande bör kunna införas inom en tjugoårsperiod.

Alternativ 2 – ett system där staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet för skolan

Det andra alternativet innebär ett förstärkt statligt systemansvar, men där kommunerna har kvar huvudmannaansvaret för de kommunala skolorna och komvux. Det statliga systemansvaret gäller även i detta alternativ såväl offentliga som fristående skolor samt komvux. Systemansvaret kan dock se delvis annorlunda ut i jämförelse med ett fullgånget förstatligande, då ansvaret behöver anpassas till att alternativ 2 innebär att det finns fler huvudmän.

Enligt förslaget inrättas en ny systemansvarig skolmyndighet, men ingen ny myndighet med huvudmannaansvar.

Utredningens bedömning är att systemet enligt alternativ 2 bör kunna införas inom en tioårsperiod.

Ekonomiska konsekvenser

Både betänkandets alternativ 1 och 2 innebär en omfördelning av ekonomiska resurser mellan stat och kommun. För kommunens del bedöms detta inte få några ekonomiska konsekvenser då både ansvar och resurser kopplat till ansvaret i sådana fall försvinner.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelsens förvaltning. Av tidsskäl har ett internt remissförfarande inte kunnat genomföras. I beredningen av ärendet har synpunkter i stället inhämtats från barn- och utbildningsförvaltningen samt gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Förvaltningarnas synpunkter

Stora förändringar

Förvaltningarna konstaterar att både alternativ 1 och 2 utgör stora förändringar som kommer innebära långa genomförandeprocesser. Skolans verksamheter har långa tidshorisonter och gynnas av en tydlig och långsiktig styrning, som präglas av ett helhetsperspektiv och av stabilitet över tid. Förvaltningarna instämmer därför i utredningens bedömning att en långsiktig samsyn gällande hur spelreglerna för skolan ska se ut är nödvändig innan ytterligare skolreformer genomförs samt att vidare utredningar krävs innan skarpa förslag i frågan presenteras.

Förvaltningarna tar inte ställning i frågan om hur ansvarsfördelningen mellan stat och kommun ska se ut. I stället följer nedan de övergripande risker som förvaltningarna har identifierat kopplat till utredningens beslutsunderlag, vilka behöver utredas vidare vid en eventuell fortsatt process.

Tillvarata positiva aspekter av dagens system

Det är förvaltningarnas uppfattning att fortsatta utredningar av en övergång till ett förstärkt statligt ansvar behöver identifiera de positiva aspekter som finns i nuvarande skolsystem och säkerställa att dessa tillvaratas eller kompenseras vid eventuella systemförändringar.

Lokalkännedom och samverkan

Vid ett fullgånget förstatligande av skolan ser förvaltningarna en risk för negativa följd effekter vad gäller dels brist på lokalkännedom, dels problem kopplat till samverkansmöjligheterna med exempelvis socialtjänst och kultur- och fritidsverksamhet. Att förskola och skola i alternativ 1 föreslås ha olika huvudmän riskerar också att negativt påverka den samverkan vid övergång från förskola till

förskoleklass som finns idag och innebär att förskolan fränkopplas den sammanhållna utbildningskedjan.

Kommunerna föreslås fortsatt ha ansvar för bland annat samordning av insatser vid problematisk frånvaro och det kommunala aktivitetsansvaret även vid ett fullgånget förstatligande. Förvaltningarna ser risker med att ett sådant ansvar fortsatt föreslås åligga kommunerna, då skolorna är de som har den dagliga kontakten med elever och vårdnadshavare och därmed har störst insyn i elevers behov och problematik. Ansvarsfördelningen behöver därför utredas ytterligare, med fokus på de risker som medföljer om ansvaret för dessa frågor särskiljs från skolverksamheten i övrigt.

Lokalplanering

Vid ett statligt huvudmannaskap blir staten beroende av att skola inkluderas i kommunernas planeringsprocess och att kommunerna upplåter mark till staten för skolverksamhet. I det fall skollokaler ska hyras på marknadsmässiga grunder finns en risk för ökade lokalkostnader.

Lärarkretsens attraktivitet

Ett antagande att lärarkretsens attraktivitet per automatik kommer öka om staten tar över arbetsgivaransvaret riskerar att vara en förenklad lösning på ett komplext problem. Detta då utmaningar kopplat till kompetensförsörjning och demografiska förändringar påverkar hela den offentliga sektorn. Lärarbristen är ett faktum som slår olika både inom och mellan kommuner. Förvaltningarna ser att fler faktorer påverkar lärarkretsens attraktivitet än enbart möjligheten till statligt styrd kompetensutveckling och annat kopplat till ett statligt arbetsgivaransvar.

Likvärdigheten behöver stärkas

Förvaltningarna delar utredningens bild av att nuvarande utbildningssystem brister i sin likvärdighet och att det därför är av vikt att identifiera relevanta lösningar för att öka likvärdigheten. En del av lösningen kan vara att staten stärker sin styrning av skolan givet att detta görs där så är lämpligt, exempelvis genom att utveckla stöd för det systematiska kvalitetsarbetet, utvärdera och sprida goda exempel, utveckla lärarutbildningarna eller genom förändringar i finansieringen av skolan.

Förvaltningarna ser därför fördelar med att en samlad skolmyndighet föreslås få i uppdrag att arbeta med både styrning och stöd riktat till hela skolsektorn och att staten tar ett större ansvar för det systematiska skolutvecklingsarbetet.

Förvaltningarna välkomnar också betänkandets slutsats att staten bör ta ett ökat ansvar för uppföljning och utvärdering av skolsystemet och av skolreformer.

Skolan är dock i högsta grad en medborgarnära verksamhet och skolan kommer därför i sin organisation alltid behöva vara lokalt förankrad och kräva lokalt hänsynstagande, även med ett statligt huvudmannaskap. Att bygga upp en lokal statlig organisationsstruktur för detta i stället för att stärka kommunernas förmåga att bedriva skolverksamhet på ett mer likvärdigt sätt framstår som en drastisk förändring med osäkra resultat.

Vidare kan påpekas att ett förstatligande inte per definition behöver innebära en ökad likvärdighet. Det finns flera statliga myndigheter vars förmåga att bedriva en effektiv och likvärdig verksamhet över hela landet har ifrågasatts på senare tid.

Fullgånget förstatligande omotiverat

Med hänsyn till resonemangen ovan instämmer förvaltningarna i utredningens slutsats att ett fullgånget förstatligande är en omotiverat stor förändring, givet den osäkerhet kring vilka resultat och följeffekter som förslaget kommer få. De mindre omfattande förändringarna enligt alternativ 2 framstår ur det perspektivet som mer ändamålsenliga. Samtidigt finns även risker med ett delat ansvar enligt förslag 2, där motsättningar riskerar att uppstå avseende exempelvis finansiering och kvalitetsutveckling eller lokala behov och prioriteringar.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför ingen påverkan på kommunens ekonomi eller verksamhet.

Camilla Broo
Kommundirektör

Åsa Heribertsson
Tf biträdande kommundirektör

Bilagor

- Bilaga 1. Förslag till Huddinge kommuns remissyttrande
- Bilaga 2. [SOU 2022:53 Statens ansvar för skolan – ett kunskaps- och beslutsunderlag](#)

Beslutet ska skickas till

Utbildningsdepartementet